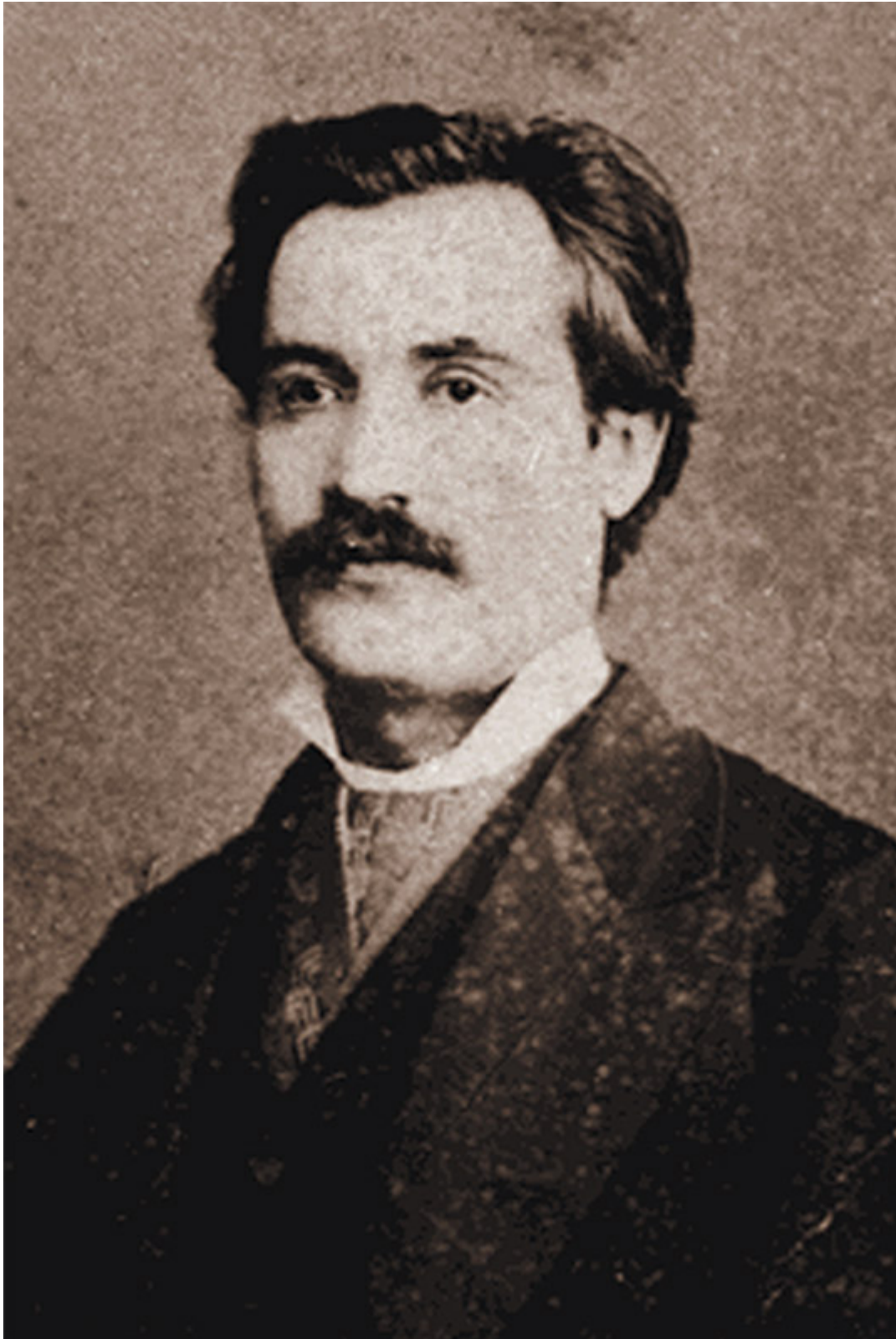

**[„ORICÂTE MERITE ȘI-AR
ATRIBUI...”] – de Mihai
Eminescu [30 martie 1883]**

Oricâte merite și-ar atribui roșii în politica interioară și esteroară, totuși nu vor putea tăgădui și nici tăgăduiesc un lucru care absoarbe toată valoarea laudelor și veracitatea protestărilor de patriotism. Acest lucru e: corupțiunea adâncă a oamenilor din cari partidul se compune. Corupțiunea aceasta e și publică și privată; și forul și căminele sunt priveliștea ei. Viețile private ale marei majorității a roșiilor – excepțiunile confirmă regula – sunt incalificabile din punctul de vedere al ideilor abituale de morală ale poporului nostru; viețile lor publice sunt de o lipsă de scrupul și de cuviință precum nu se mai află în nici o parte a lumii. E numai natural ca, într-o țară centralizată cum e a noastră, toată lumea să se resimtă de moravurile odioase ale tagmei și putrejunea, pornită din sfere guvernamentale și legiuitoare, să se 'ntinză ca o boală contagioasă asupra poporului întreg.

Azi nu mai e om, de orice temperament și de orice opinie ar fi, care să 'ndrăznească a pune la îndoială acest adevăr neesceptând pe înșiși capii partidului.

Singur d. Ioan Brătianu simte că acest rău fundamental [î] face imposibil pe el și pe ai săi în opinia țării. E de mirat lucru, însă nici un teren al vieții publice n-a rămas nepângărit de apucăturile comune ale acestei plebe de sus. Începând cu Cozia, locul de repaos al celui mai mare Domn al Țării Românești, prefăcut în pușcărie pentru a crea o sinecură unei rude a Simulescului, nu cunoaștem instituție a cării esență și rațiune de-a fi n-ar fi fost dezonorată de acești oameni.

La palat se numește în bătaie de joc adiutant regal un erou de la 11 februarie și de la Ploiești; funcțiunile cele mai însemnate din armată se ocupă, asemenea în bătaie de joc, de februaristi, pentru a insufla se vede oștirii întregi spiritul de onoare și de fidelitate care-a domnit în acea noapte; prezident în Cameră e asemenea un februarist, căruia nu i-ar încredința cineva păzirea unui pui de găină, necum a intereselor unei țări; deputații guvernului în fine sunt

recrutați din tot ce e mai ignorant și mai puțin moral în țară.

O împrejurare desigur curioasă e că nimenea nu tăgăduiește starea de decadență în care se află partidul, nici ei singuri.

Nu vorbim aci de ceea ce-a declarat d. Dimitrie Brătianu, despre hoții ce merită pușcăria și gheșeftarii ce merită carantina; nu de ceea ce-a declarat d. Ioan Brătianu însuși, în Senat, că nu mai poate sătura poftele nesățioase ale amicilor săi politici; afirmări pe cât de cunoscute pe atât de adevărată.

Nu de asta vorbim numai.

Nu e unul dintre ei, oricât de mic și de nerod, care c-un zâmbet triumfător să nu declare că așa este; că, în adevăr, moralmente – imposibili sunt roșii, dar că tocmai într – această consistă spiritul lor politic. Omul care s-ar zbate din răspuțeri în contra unei asemenea morale și a unei asemenea maniere de a vedea nu e decât pur și simplu un om... mărginit. C-o zâmbire ironică, cum n-o găsim decât în încăperile poliției, la inocențele californiane prinse în flagrant delict cu degetele în buzunarele altora, ci exprimă această convingere de atât timp și cu atâta stăruință încât ea a început a pătrunde până și în spirite pe deplin corecte ale unor oameni ce n-au a-și imputa nimic.

Astfel un deputat, din cei mai scrupuloși în toate afacerile, ba chiar în toate nimicurile vieții sale publice și private, ne zicea într-un rând următoarele:

Ce să-i faci! Natura omenească e natură omenească. În faza în care – am intrat nu mai întrebăm dacă cutare sau cutare fură. Cestiunea onestității e secundară în viața publică de azi și, la dreptul vorbind, onest nu e decât cel ce e născut astfel. Dar averile acestea, ce nu sunt nici moștenite, nici muncite, ci făcute peste noapte și din nimic, sunt furate într-un chip sau într-altul; dar societatea lor privată în care se

perândează reciproc într-o absurdă promiscuitate, e o societate profund imorală? Dar partidul nu consistă decât din virtuți în discompunere cari neînsănătoșesc țara? Ei și? E cu putință ca acești oameni să se regenereze? Fără îndoială nu. Ei nu pot decât să degenereze fizic, precum au degenerat moralicește, și anume în copiii și nepoții lor, cari, de nu vor ajunge a umplea temnițele, desigur se vor stinge în institute de alienație și în spitaluri. Dar pe cât timp aceste elemente există la lumina soarelui, oricât de rele ar fi, oricât de înjosite – ceea ce nimeni nu contestă – ele au o rațiune a lor de a fi și trebuie să ținem seamă de ele.

Aceasta era părerea unui om cu totul sincer și dezinteresat. Cu atât mai mult e politica unui om nesincer ca d. Ioan Brătianu. D-sa e pe deplin convins de putrejunea morală a partidului, că nu e cu putință imaginațiune care să descrie instinctele brutale și vicioase ale tagmei, că nu se află preot care să poată atinge cu vorba adâncul mișeliei lor, nu moralist care să poată ghici substanța sperjură din care sunt compuse aceste hoituri cu asemănare de om. Căci, în adevăr, rușine i-ar fi oricărui om c-o umbră de scrupul ca, după ce-au călcat, la 11 februarie, un jurământ de onoare de două ori depus, să se mai îndese în fruntea afacerilor țării; rușine unui altuia ca, după ce s-au îmbogățit prin specule, să-și lase nevasta și copiii, cu cari trăise în sărăcie, pentru a se înhăita cu curtizane; rușine unui al treilea de-a ocupa înalte demnități, de-o importanță morală eminentă, când viața sa conzistă din tranzacții zilnice cu devergondajul. Dar roșii par a nu cunoaște rușinea. De-o corupțiune atât de naivă sunt încât li-i silă de ființa lor proprie când o văd reprodușă în exemplare analoage și mai toți dintre ei înfundă cu copiii lor institutele statului, pentru a scăpa cât de curând și a nu le mai duce grija.

Ei bine, le știe acestea d. Ioan Brătianu și cu toate astea își zice:

„Daca n-ar exista asemenea oameni deșertăciunea mea s-ar fi

putut urca atât de sus într-o țară serioasă? Acești oameni [î]mi sunt trebuincioși. Eu le dau ce vor, ei îmi dau ceea ce-mi trebuie: o poziție și un renume nemeritat. Suntem chit. Oameni cu scrupule morale, naturi de elită cari gândesc ce nu numai a face altora rău, dar a vieții chiar implică deja o vină, a căror instincte sunt corecte ca cumpăna cu care se cântăresc piesele de aur, asemenea naturi nu-mi trebuiesc. Ceafa groasă de mucenic îngrășat a lui Warszawsky, iată ce-mi trebuie mie. Înainte cu ei”.

D. Brătianu nu înțelege că regimul sub care trăiește un popor nu poate continua a fi o imposibilitate morală. Ținta d-sale politică este așadar de a merge înainte cu aceste elemente cari, moralmente imposibile și intelectual sterpe, au devenit cu toate astea atât de puternice, prin chiar activitatea d-sale, încât o luptă în contra lor prezintă rizicul de a fi pierdută.

D.C.A. Rosetti simte același lucru, dar soluțiunea problemului este alta pentru d-sa. Fără îndoială vede că aceste elemente sunt imposibile – cel mai imposibil dintre toți d-sa însuși. Cu toate acestea, vrând – nevrând, cultura a făcut oarecare progres în țară; cu simple mofturi ca luarea Transilvaniei nu se mai pot lua ochii nimăru. Fiindcă însă tot sistemul de idei abituale de morală și de onestitate ale poporului nostru e diametral opus actelor și purtării roșiilor, d-sa își propune de- a săpa teoretic însuși fundamentele moralei și pentru aceasta găsește un sprijin în tinerimea aceea care, la Paris, își culege preceptele la Mabelle.

Morala cuviinței, după acești domnișori, e un moft; altruismul e tot. Faptele omenești și cugetele lor nu sunt nici bune nici rele; ele sunt moralmente indiferente. Pozitiv morale sunt cele altruiste. Cineva poate avea cele mai negre vicii; pe cât timp e alturist e om cum se cade. Venus vulgivaga, dacă e altruiste, chiar foarte altruistă, e o femeie din... societate. Patriotism și naționalitate sunt niște mofturi. Nu există decât apăsători și apăsați, din cari cei dentăi trebuiesc

nimiciți, cei din urmă ridicăți. E indiferent cine locuiește în România. Dar mongoli, dar zuluși, lucrul nu are absolut nici o importanță. Toată lumea trebuie convertită la altruism prin mijloace ca împărțirea averilor, ca poliandria și poligamia ș.a.m.d. Cam aceste sunt principiile „Daciei viitoare” și ale roiului de tineri ce vor fericii în curând țara cu prezența lor. Precum există acide în stare a discompune orice corp organic, astfel există negațiuni capabile a nimici întreg complexul de idei abituale ale unui popor și, precum totdeauna orice descompunere produce o mișcare iregulară, tot astfel aceste idei, culese din moralul Mabilului, rod adânc rădăcinele chiar ale vieții noastre publice. Se negă patria, se negă naționalitatea, se negă familia, averea, tot ce dă consistență unui organism politic – și asta este ceea ce vrea d. C.A. Rosetti. Căci numai atunci când elementele viitorului vor fi și mai perverse decât roșii aceștia devin posibili, devin comparați cu anarhiștii și nihilistii, oameni de ordine, o societate oricât de rea, dar tot nu așa de rea ca deplina anarhie și deplinul desfrâu. Decât comunism mai bine cezarism, își va zice fiecare și prin cezarism, la care tinde acum d. Brătianu se susține orice guvern abil care va ști să sperie lumea ca umbra roșie a Comunei universale.

Astfel, unul dintr-o direcție, altul din cealaltă, sapă încet pe sub pământ toate temeliiile istoriei și statului român, ca doi săpători de mine cari, pornind din direcțiuni opuse, încep a auzi întreolaltă târnăcoapele cu cari minează. Ținta comună a amânduror, de-o știu sau de n-o știu, este la urma urmelor nimicirea naționalității române.

MIHAI EMINESCU

OPERA POLITICA

1882-1883, 1888-1889

„TIMPUL”, „ROMÂNIA LIBERĂ”, „FÂNTÂNA BLANDUZIEI”

EDIȚIE CRITICĂ ÎNTEMEIATĂ DE P E R P E S S I C I U S

EDIȚIE CRITICĂ ÎNGRIJITĂ DE MUZEUL LITERATURII ROMÂNE

Coordonator DIMITRIE VATAMANIUC

Editura Academiei RSR, 1985-1989

Vol XIII

Mihai-Eminescu.Ro